

Paweł Malecha

GWARANCJA SPRAWIEDLIWOŚCI ORAZ REFORMA PROCESU
MAŁŻEŃSKIEGO WIDZIANA PRZEZ PRYZMAT KONIECZNOŚCI JEGO
PRZYSPIESZENIA I UŁATWIENIA WIERNYM KONTAKTU Z TRYBUNAŁEM;
PRZYGOTOWANIE PRACOWNIKÓW I ODPOWIEDZIALNOŚĆ BISKUPA

Streszczenie

Artykuł dotyczy zagadnienia odnoszącego się do konieczności uczynienia bardziej sprawnym, bardziej dostępnym i możliwie zupełnie bezpłatnym procesem prowadzącym do deklaracji nieważności małżeństwa, a także przygotowania pracowników wymiaru sprawiedliwości i o odpowiedzialności biskupa diecezjalnego.

Na wstępie zostały przedstawione propozycje *Relatio Synodi* (nn. 48 i 49) odnośnie do wspomnianej problematyki. Są one skonfrontowane z nowościami wprowadzonymi do procesu kanonicznego dla spraw o orzeczenie nieważności małżeństwa, wprowadzonymi przez papieża Franciszka w podpisanych 15 sierpnia i opublikowanych 8 września 2015 r. motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus* i *Mitis et misericors Iesus*. W opracowaniu przeanalizowana została recepcja w przywołanych dokumentach reformy papieża Franciszka propozycji zawartych w dokumencie końcowym *Relatio Synodi* Nadzwyczajnego Zgromadzenia Synodu Biskupów z października 2014 r.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że została podtrzymana jako zasadnicza zasada, która zakłada stwierdzenie prawdy obiektywnej dotyczącej ważności węzła. Z tej szczególnej racji miłosierdzie nie może nigdy nie pomijać prawdy. Kolejno są wskazywane różne możliwości (często niewykorzystane), które oferowały przepisy dotychczas obowiązujące, które czyniły procedury dotyczące badania nieważności małżeństwa bardziej dostępniejszymi i sprawnymi, oraz omawiana jest kwestia dotycząca kosztów sądowych i bezpłatnej pomocy. Ta sama problematyka jest następnie analizowana i przedstawiana w świetle nowych przepisów. Z kolei autor zatrzymuje się na zagadnieniu przygotowania pracowników, duchownych i świeckich ze wskazaniem na zadania i odpowiedzialność biskupa diecezjalnego. Na zakończenie autor próbuje dostarczyć odpowiedź na pytanie, w jaki sposób nowe przepisy gwarantują przestrzeganie sprawiedliwości w procesach małżeńskich.

Słowa kluczowe: przyspieszenie procesu, dostęp do trybunału, przygotowanie pracowników, odpowiedzialność biskupa diecezjalnego, gwarancja sprawiedliwości, reforma procesu małżeńskiego, miłosierdzie, prawda.

LA GARANZIA DELLA GIUSTIZIA E LA RIFORMA DEL PROCESSO
MATRIMONIALE NELL'OTTICA DELLO SNELLIMENTO DELLE CAUSE
E DELL'ACCESSIBILITÀ DEI TRIBUNALI PER I FEDELI;
LA PREPARAZIONE DEI MINISTRI E LA RESPONSABILITÀ DEL VESCOVO

Summary

Il contributo tratta della questione riguardante la necessità di rendere più agili, accessibili e possibilmente del tutto gratuite le procedure per la dichiarazione di nullità del

matrimonio, nonché della preparazione degli operatori di giustizia e della responsabilità del vescovo diocesano.

In apertura vengono presentate le proposte della *Relatio Synodi* (nn. 48 e 49) in merito alla menzionata problematica. Esse vengono confrontate con le novità apportate al processo canonico per le cause di dichiarazione di nullità matrimoniali, introdotte dalle lettere apostoliche *motu proprio datae* dal Sommo Pontefice Francesco il 15 agosto 2015 e pubblicate l'8 settembre 2015, ossia dalle lettere *Mitis Iudex Dominus Iesus* e *Mitis et misericors Iesus*. Pertanto, il presente studio consente di meglio comprendere la portata della recezione, nei citati documenti di riforma di Papa Francesco, delle proposte contenute nel documento conclusivo *Relatio Synodi* dell'Assemblea sinodale straordinaria celebrata nel mese di ottobre 2014.

Nell'analisi condotta si ribadisce il ruolo fondamentale che assume, nel processo matrimoniale, l'accertamento della verità oggettiva sulla validità del vincolo. Per questa specifica ragione, la misericordia non può mai prescindere dalla verità. Vengono successivamente indicate le diverse possibilità (spesso non sfruttate), che offriva la normativa finora vigente, al fine di rendere più accessibili ed agili le procedure per il riconoscimento dei casi di nullità, nonché viene affrontata la questione circa le spese giudiziarie ed il gratuito patrocinio. La stessa problematica è poi studiata e presentata alla luce della nuova legge. Ci si sofferma sull'opportunità della preparazione di operatori, chierici e laici con dedizione prioritaria, e sulla responsabilità del vescovo diocesano. Da ultimo, si tenta di fornire una risposta al quesito del livello di garanzia offerto dalla nuova legge sull'osservanza della giustizia nei processi matrimoniali.

Parole chiave: snellimento del processo, accesso al tribunale, preparazione dei ministri, responsabilità del vescovo diocesano, garanzia della giustizia, riforma del processo matrimoniale, misericordia, verità.

THE GUARANTEE OF JUSTICE AND REFORM OF THE PROCESS
OF MARRIAGE AS SEEN THROUGH THE PRISM
OF NECESSITY ITS ACCELERATION AND FACILITY THE FAITHFUL
THE CONTACT WITH A TRIBUNAL;
PREPARATION OF EMPLOYEES AND THE RESPONSIBILITY OF THE BISHOP

Summary

The article concerns the issues relating to the need to make more efficient, more accessible and possibly totally free of charge process leading to the declaration of the nullity of marriage, the preparation of tribunal's employees and the responsibility of the diocesan bishop.

At the beginning the author presented the proposals of *Relatio Synodi* (no. 48 and 49) with regard to the above mentioned issues. They are confronted with the changes introduced to the canonical process for cases of the nullity of marriage, introduced by Pope Francis in *motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus* and *Mitis et Misericors Iesus* that were signed on August 15, 2015 and published on September 8, 2015. The paper discusses the reception – in the mentioned documents – the reform of Pope Francis proposals contained in the final

document *Relatio Synodi* of Extraordinary Assembly of the Synod of Bishops in October 2014.

The analysis shows that it has been upheld as a fundamental principle which implies to find the objective truth concerning the validity of the bond. With this particular reason, mercy can never ignore the truth. Successively various ways are indicated (often unused) that offered law previously in force, which made the procedure for the examination of nullity of marriage more accessible and more agile, and also is discussed the issue concerning the court costs and free service.

The same issues are then analyzing and presenting in the light of the new regulations. In turn, the author stops on the issue of the preparation of employees, clerics and lay persons paying attention to the duties and responsibility of the diocesan bishop. In conclusion the author tries to answer the question of how the new regulations guarantee observance of justice in the process of marriage.

Key words: acceleration of the process, access to the tribunal, preparation of employees, responsibility of the diocesan bishop, guarantee of justice, reform of the matrimonial process, mercy, truth.